

Strategisk landsbyudvikling i praksis

Engang var landsbyen rammen om et stabilt og velkendt hverdagsliv, men sådan er det ikke længere. Urbaniseringen sætter sit præg, udviklingen går stærkt, der er stor variation landsbyerne imellem. Nogle vækster, andre skrumper, i nogle er der skabertrang og udvikling. I andre leves et stille landsbyliv. Netop fordi der er forskel på landsbyerne, stilles der i dag krav om, at kommunerne skal differentiere strategisk mellem deres landsbyer. Men hvordan gør man det? Det har Randers Kommune et bud på.

Af arkitekt Sofie Palsgaard, Randers Kommune og indehaver samt rådgiver Camilla Hjortkjær, Hjortkjær

Befolkningstallet i Danmarks mindste byer falder samlet set. Næsten 6 % siden 2010. I nogle landsbyer et fald på op til 30 % på 10 år særligt i yderkommunerne, i de fleste et mindre fald og i ganske få er der så meget gang i udviklingen, at det kan være svært overhovedet at finde en bolig til salg. De fleste landsbyer i vækst ligger tæt på en af kommunens større byer, tilsvarende skrumper de landsbyer, der ligger langt fra det meste – begge dele en konsekvens af urbaniseringen. Nogle formår at opretholde en befolkningsvækst, selvom de er langt fra centrene, fordi de har levedygtige vilkår som særlige kulturmiljøer, naturværdier eller en aktiv befolkning, der tiltrækker andre med skabertrang.

Der bor over 1 million danskere på landet og i landsbyer med mellem 200-1000 indbyggere, derfor er det vigtigt, at vi finder gode metoder og værktøjer til at hjælpe landsbyerne, uanset om de i fremtiden skal vokse eller skrumpes, om de skal være pendlingslandsbyer, turismelandsbyer eller landsbyer, der stille og roligt bliver mindre.

Differentieret landsbyudvikling

Uanset om en landsby vokser, skrumpes eller udvikler sig stabilt, om den har stedspotentiale eller ej, om den har aktive civilsamfund eller ikke, så skal kommunerne bl.a. håndtere forskellene mellem landsbyerne, eller som det omtales i loven "fremme en differentieret og målrettet udvikling af landsbyer". Mange kommuner er nu i gang med at tage stilling til, hvordan denne differentiering skal ske i praksis.

En af metoderne er Realdanias "Længe leve landsbyerne", hvor der lægges op til en overordnet differentiering ved at opdele landsbyerne i grupper på baggrund af en analyse af udfordringer og potentialer. Metoden er også nævnt som inspiration i vejledningen til loven.

Analyseparametre kan fx være afstand til hverdagservice som skoler, institutioner, dagligvareindkøb, jobmarked mv. eller demografisk udvikling. Det kan også være civilsamlingsstyrke dvs. landsbyens egen udviklingskapacitet eller særlige natur- eller kulturmiljøer.

Randers Kommune – fra strategi til differentieret handling

Mere end en tredjedel af Randers Kommunes befolkning bor i landdistrikterne. Kommunen oplever en generel befolkningsfremgang både i Randers by og på landet. Nogle af kommunens landsbyer er blandt de hurtigst voksende i Danmark, mens andre er i stilstand eller tilbagegang.

Ingen landsbyer er ens. Det har de aldrig været, og det bliver de heller ikke. Nogle landsbyer er opstået som stationsbyer som følge af jernbanenettets udbygning, andre på baggrund af gunstige landbrugs-vilkår eller som penderbyer langs motorvejsnettet. Der er stor forskel på landsbyernes opståen og udvikling og derfor også stor forskel på, hvilke behov de enkelte landsbyer har. Der er brug for en række af handlingsmuligheder, der kan imødekomme og målrettes landsbyernes forskellighed.

På kortet en illustration af en fiktiv opdeling af en kommunes landsbyer. Kort fra Realdanias metodepublikation "Længe leve landsbyerne".

